

Satamamakasiinin L3 historiallinen arvo

Satamatoiminnot osana modernia kaupunkia

Arkkitehti Bertel Jungin vuonna 1911 laatimassa yleiskaavassa Ruoholahden, Jätkäsaaren, Hietalahden ja Munkkisaaren rannat oli varattu satamatoiminnalle ja teollisuudelle. Kaupunki tilasi vuonna 1919 Yleiseltä Insinööritoimistolta satamatutkimuksen, jonka laati tukholmalainen insinööri, kapteeni Helge Gustaf Torulf. Hän ympäröi Helsingin niemen miltei joka puolelta satamin. Kuitenkin tärkeimmiksi satama-alueiksi osoitettiin Munkkisaari, Jätkäsaari ja Ruoholahti. Hernesaari ehdotettiin liitettäväksi täytemaalla tähän satamaan. Tämä satamasuunnitelma liitettiin vuoden 1921 yleiskaavaan. Länsisatama sekä Hietalahden ja Ruoholahden alueet rakennettiin sataman ja teollisuuden käyttöön useassa eri vaiheessa.

Satamalaitteiden ajanmukaistaminen ja varastojen rakentaminen olivat ajankohtaisia kaikissa satamissa ensimmäisen maailmansodan jälkeen. Varastorakennusten ja satamalaitteiden ylläpitäjä oli Helsingin Makasiiniosakeyhtiö, jonka vuonna 1924 hankkimat kaksi ensimmäistä nosturia sijoitettiin Eteläsatamaan ja Länsisatamaan. Yhtiö hankki Jätkäsaareen omistukseensa puisia väliaikaiseen käyttöön tarkoitettuja makasiineja. 1923-24 nämä makasiinit korvattiin kolmikerroksisella betonimakasiinilla (L3). Uusi rakennus varustettiin hisseillä ja tavaransiirtolaitteilla sekä kuudella laituria pitkin kulkevalla kulmaportaalinosturilla, joilla tavarat voitiin nostaa suoraan kaikkiin kerroksiin. Pulavuosina makasiinirakentaminen pysähtyi. Länsisataman seuraavat suuret rakennushankkeet olivat rantamakasiini L2 (valmistui 1936), satamatyöläisten ravintola (1937) ja kaupunginarkkitehti Gunnar Taucherin alun perin varastoksi 1938 suunnittelema rakennus L4. Rakennus muutettiin 1990-luvulla matkustajaterminaaliksi.

Varasto L3

L3 -varastomakasiini on osa kahden rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaan makasiinirakennuksen muodostamaa kokonaisuutta. Varastomakasiinit L2 ja L3 suunniteltiin vuosina 1935 ja 1923 ja ne ovat Jätkäsaareen vanhimpia jäljellä olevia sataman historiasta kertovia rakennuksia.

Makasiinirakennus on suojeltu sr-1 määräyksellä 2017 voimaan tullessa asemakaavassa: *Rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja historiallisesti huomattavan arvokas rakennus. Rakennusta ei saa purkaa eikä siinä saa tehdä sellaisia korjauksia tai muutoksia, jotka heikentävät julkisivujen ja vesikaton rakennustaiteellista, kaupunkikuvallista tai teollisuushistoriallista arvoa tai muuttavat arkkitehtuurin ja sisätilan ominaispiirteitä. Olemassa olevat porrashuoneet tulee säilyttää. Suojelluissa rakennuksissa korjaamisen lähtökohtana tulee olla rakennusten alkuperäisten tai niihin verrattavien rakenteiden ja rakennusosien kuten julkisivujen, vesikaton, ikkunoiden ulko-*

ovien, lastauslaitureiden tms. ja muiden teollisuushistoriasta kertovien yksityiskohtien säilyttäminen. Mikäli alkuperäisiä rakennusosia joudutaan pakottavista syistä uusimaan, se tulee tehdä alkuperäistoteutuksen mukaisesti.

Käyttötarkoitus on määritelty kaavassa KTY/s: Toimitilarakennusten korttelialue, jossa on teollisuushistoriallisesti ja rakennustaiteellisesti arvokas suojeltava rakennus.

Arkkitehti Lars Sonck suunnitteli alueelle kaksi varastorakennusta, joista L3 on vanhempi. Sen suunnitelmat ovat vuodelta 1922, ja se valmistui vuonna 1924. Kolmikerroksinen varastorakennus kuuluu klassistisen teollisuusarkkitehtuurin korkealaatuisiin varastorakennuksiin ja on kaupunkikuvallisesti tärkeä.

Kolmikerroksisen rakennuksen pohjakerros on rapattu sileäksi ja se on väriltään keltasävyinen. Ylempien kerrosten julkisivukäsittelynä on puhtaaksimuurattu tiili. Kantavana rakenteena on sienipilarijärjestelmä. Julkisivut ovat symmetriset ja rakennuksen päätyosissa on risaliitit. Alun perin risaliittien porrastornien huipulla oli lipputangot tai spiirat. Rakennuksen hienostunut julkisivukäsittely tuo keveyttä muutoin linnamaiseen massaan. Ensimmäisen kerroksen pienet ikkunat on pitkällä sivulla ryhmitelty kolmen sarjoihin. Toisen kerroksen kahdeksanruutuiset ikkunat rytmittävät julkisivua. Ylimmän kerroksen nelikulmaiset ikkunat ovat pienet, yhden lasitiilin kokoiset, ja ne muodostavat koristenauha-aiheen räystäslistan alapuolelle. Rakennuksen käyttötarkoituksesta kertovat merenpuoleisen julkisivun lastausovet ja läntisen julkisivun lastauslaiturit.

Makasiinirakennuksen laiturin puolella porrastuva leikkausmuoto oli suunniteltu silmällä pitäen tavaroiden lastausta laiturinostureiden avulla. Rakennusta varten hankittiin 1 kpl 5-tonnin ja 5 kpl 3-tonnin nostureita. Tavarat voitiin nostureiden avulla suoraan siirtää suoraan aluksesta I, II ja III-kerrokseen. Toimisto-osat sijoitettiin rakennuksen pohjoispäättyyn.

Rakennuksen ulkoasussa tapahtui pienehköjä muutoksia, kun uusi tavarahissi rakennettiin arkkitehti Eino Eekin 1964 laatimien suunnitelmien mukaan. Kuumasinkityllä teräslevyllä vuorattu hissin konehuone tuli katolle rakennuksen keskiosaan. Ilmeisesti myöhemmin on lisätty toinenkin tavarahissi. Eekin suunnitelmien mukaan toteutettiin eteläpäädyn uusi ajoramppi (trukkitie kellariin ja säkkitavaravarasto) 1970. Samalla mantereen puoleisten lastauslaitureiden muoto muutettiin sahalaitaisiksi. Laiturit on purettu.

Sisätilojen huonejaossa on tehty jonkun verran muutoksia, kuitenkin rakennuksen olemus ja henki on erittäin hyvin säilynyt myös sisätiloissa. Ylimmän kerroksen varastotilassa vaikuttava yksityiskohta on syvälle seiniin muuratut lasitiili-ikkunanauhat, jotka muodostavat pystyaiheen ja kimmeltävät tilaan valoa.

ampuma-aukkojen kaltaisina aiheina luovat mielikuvaa linna-arkkitehtuurista. Kulmikkaat pilarit ovat niin ikään vaikuttava tilallinen elementti. Tila on viimeisimmän korjauksen yhteydessä uhrattu iv-konehuoneille ja kanaville.

Samalla aiempia merenpuoleisia oviaukkoja on muutettu osittain tai kokonaan säleiköiksi ilmanottoa varten. Porrashuoneissa on säilynyt alkuperäiset kaiteet ja ainakin osa ovista. Pääosin säilynyt sisätila on pohjoispäädyssä sijaitseva entinen tullin konttori. Henkilökunnan tila on erotettu asiakastilasta peilipaneloiduilla ja ikkunoilla varustetuilla valkoiseksi maalatuilla väliseinillä. Myös alkuperäisiä ovia on säilynyt.

Punatiilinen makasiinirakennus on vahvasti kaupunkikuvassa läsnä oleva rakennus. Se ja varasto L2 ovat satama-alueen historiallisesti ja rakennustaiteellisesti arvokkaimmat rakennukset. Niiden kaupunkikuvallinen sijainti on tärkeä satama-allasta rajaavina ja sataman historiaan keskeisesti liittyvinä rakennuksina.